

Našu zemju wobdžělać a zachować

**Bóh Knjez wza čłowjeka
a staji jeho do zahrody Eden,
zo by ju wobdžělać a zachować.**

(1 Mójz 2,15)

Na spočatku biblije čitamy stawiznu, kak je Bóh zahrodu Eden stworił. Hdyž tutu stawiznu jónu w šuli wobjednach, prašachu so mje šulerjo: „Wěriće Wy to, štož tu w bibliji steji?“ Za tym steješe prašenje, hač wući cyrkej něšto, štož so njeznese z wědomosću, kotraž je tola dopokazala, zo je so stwórba w milionach a miliardach lět wuwiała. W bibliji wšak steji, zo je Bóh swět stworił w šesć dnjach. Je da cyrkej přeco hišće w srjedzowěku žiwa? Tak so prašeja šulerjo a snadź tež tón abo tamny rozswětleny, moderny čłowjek. Ja tehdy šulerjam wotmołwich: Kóždy přirodowědomostny fakt, kóždu dopokazanu wěc my bjeze wšeho připóznawamy. Cyrkej njeje přećiwo wědomosći. Tola w Swjatym pismje dže wo duchowne wěrnosće, wo swět jako stwórbu, wo čłowjeka, kajkiž wón je a što ma wón jako Bože stworjenje činić. Tute wěrnosće Swjateho pisma přetraja časy a su tež džensa aktualne.

Bóh stwori swět jako rjanu, harmonisku zahrodu. Naša zemja njeje prózdne kamjentne lado kaž měsačk abo Mars, wona je poľna najwšelakorišeho žiwjenja. Rostliny zdobudu sej daloce pľoniny a wysoke hory, haty, jězory a morja.

Zwěrajata hibaja so na zemi a pod zemju, we wodze, w powětře. Jedne stworjenje hodži so k druhemu, wědomostnicy mjenuja to symbiozu – zhromadne žiwjenje. To je wočerstwjenje za čělo a za dušu, hdyž sy w Božej stwórbje a maš za to woći a wuši. W dowolu pytaja ludžo njeskaženu, přénjotnu přirodu. Snadź chcedža hišće jónu dožiwić zahrodu Eden a žiwjenje w paradizu, bjez starosćow a bjez prócy.

Paradizowa zahroda njeje žadyn šlarafowy kraj, hdžež lětaja pječene hoľbje. W bibliji steji, zo ma čłowjek Božu zahrodu wobdžělać. Bóh ma nas za hódnych, zo smy samostatni předewzaćeljo, kotrymž wón swoju stwórbu dowěri. Wjerch Pückler je so před nimale 200 lětami prócował zhubjeny paradiz zaso stworić w formje jendźelskeje zahrody. Pücklerowy park, kotryž su serbscy holenjo swěrnje sobu stworili, za kotryž su dyrbjeli swoje zahony předać, je džensa swětowe kulturne herbstwo, kiž steji pod škitom UNESCO. Hdyž při rjanym wjedrje přez njón džeš, skutkuje wopravdže kaž dopomnjeće na zahrodu Eden.

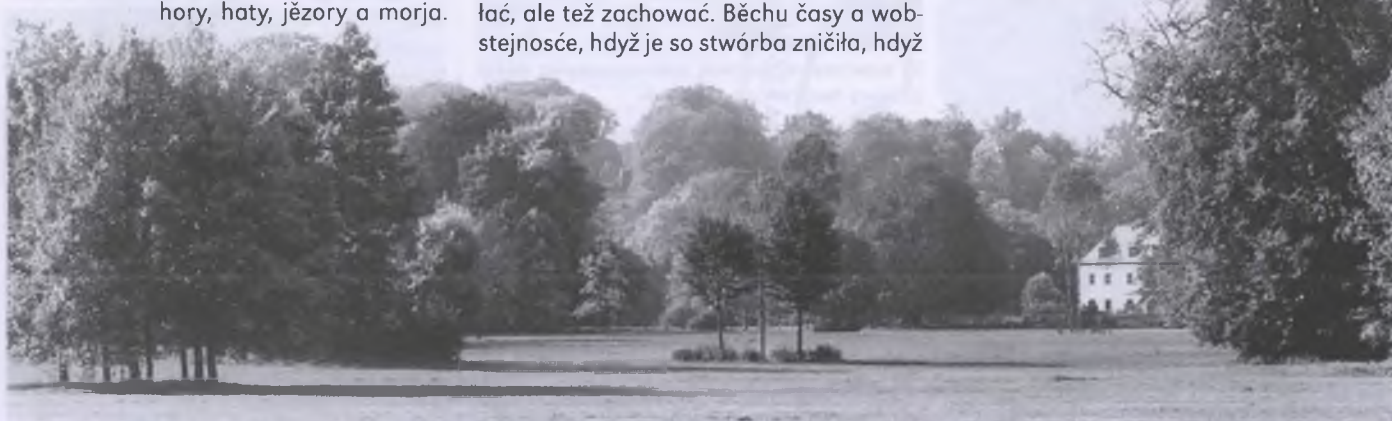
Tež naše zahrody su wotsćin woneje přenjeje zahrody. Sadžamy kwětki a zelinu, staramy so wo trawu, wo kerki a wo štomy, zastaramy je z wodu, hrabamy a škrabamy, přitřihamy a režamy. Skónčnje žnějemy. Dožiwimy harmoniju a spokojenje.

Nimamy Božu stwórbu jenož wobdžělać, ale tež zachować. Běchu časy a wobstejnoscě, hdyž je so stwórba zničila, hdyž

su so jónkrótne biotopy wutupili. Najhušćišo běše žadosć čłowjeka za wulkim pjenježnym dobytkom na tym wina. Swjate pismo cyle jasnje praji, zo njejsmy jenož knježerjo nad swětom, ale zo mamy stwórbu po Božej woli zachować. Serbski wučer Korla Bohuwěr Šěca, kotryž skutkowaše přez lětdžesatki w Rachlowje pod Čornobohom, je tutu zasadu jasnje wuzběhnył. „Bóh je čłowjeka za knjeza postajił na wšitko, štož je wón stworił. Bohužel pak so čłowjeći rozum hustodosć do njerozuma přewobroći a wšudžom a stajnje móžeš widjeć, kak ludžo tež z njewinowatymi stworjenjemi zle zachadžeja.“ Šěca wědžeše mnohe přikłady wo wutupjenych kwětках a wo zwěrajatach, kotraž ludžo zaničuja wostudy abo pjenjez dla. Profetisce wón wěšćeše, zo budžeja so naše lěsy ekologisce na měšane lěsy přetwarjć dyrbjec, dokelž same šmrěki abo chójny njejsu strowe.

Stwórba ma so wobdžělać a zachować. Nadžijomnje ma prawje wjele ludži wotwrijene woći za krasnosće stwórbje, zbožownu ruku při džěle w zahrodze, na polu abo w lěsu a strowy rozum při zachowanju Božej stwórbje.

Jan Malink

Ochranowske hesla wuši

Srjedz septembra hizo su w serbskim naktadnistwje w Budyšinje wuši Ochranowske hesla na lěto 2009. Wudace zesta-
 jat je zaso Hinc Šohta z Lauterbacha. Wot
 lěta 2001 wuchadzeja Ochranowske hesla
 w hornjoserbskej rěči w zhromadnym hesla
 Ludoweho naktadnistwa Domowina ze Serb-
 skim ewangeliskim towarstwom. Knizku
 dostonjeće za 2,50 euro w Smolerjec kni-
 harni w Budyšinje a pola SET.

Zhromadizna SET

Lětuša sobustawska zhromadizna Serb-
 skeho ewangeliskeho towarstwa wotměje
 so na reformackim dnju, **31. oktobra**
2008, we Łazu. Zerkamy so w **14.00 hodz.**
 we wobnowjenej Łazowskej cyrkwi.
 Zhromadizna sama započnje so nekak
 w 14.45 hodz. w pensiji „Swanenberg“
 na kromje Łaza w směrje do Bjedricha.

Dnowy porjad:

1. powitanje a swatna
  2. rozprawa předswjdstwa
  3. rozprawa rewizorow
  4. schwalenje rozprawow
  5. wólby do předswjdstwa
  6. namjety za dalšu dźělawašć towarstwa
- Předswjdstwo Serbskeho ewangeliskeho to-
 warstwa přeprošuje wutrobne wšitkich
 čłonow a zajimcow do Łaza.

Počesćenje fararja Panka

sobotu, 11. oktobra
 15.00 hodz. wocwtjenje wustajenicy „De-
 sanski serbski farar Pank (1808-
 1895)“ w domizniskim muzej

njedźelu, 2. nowembra

10.00 hodz. kolokwiji k česći Kita Panka
 w domizniskim muzej; přednošuja: dr.
 Steffen Tuschling, Pěts Jahm, dr. Annett
 Brézaneć, dr. Hans Sievers
 14.00 hodz. serbske kemsće w cyrkwi
 15.15 hodz. poswjćenje pomnika za Kita
 Panka, po rym kofejpic

Droha fararja Malinka

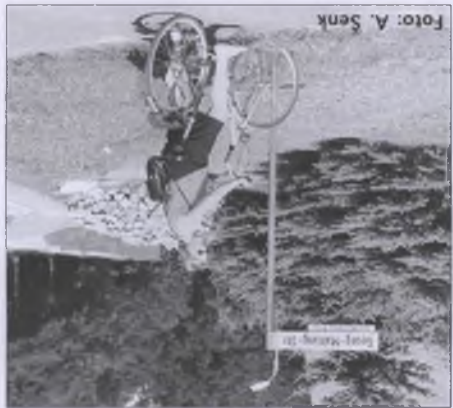

Foto: A. Senk

**We Łazu moja droha, pomjenowanu po ně-
 hdyšim wosadnym fararju Jurju Malinku.**

Nazyrna stodzi!

Netko je hizo zaso nazy-
 ma. Cas znjow so bórze
 ke kóncej chila. Na po-
 lach a lukach, w zahr-
 dach a lěsach mózoch-
 my stózne pldy woptać. Kotry sad či
 poprawom najlěpje stodzi? A kotra zelenina?
 Tuchwilu móžemy so na přikład nad čerstwym!
 jabłukami najwšelakorišich družinow wjeselić.
 Sad a zeleninu bórze doznejta.

Dzakujemy so tebi, luby Božo, za bohatosć plodow.
 Dzakujemy so tebi, luby Božo, za mamy dosć k jedzi.
 Dzakujemy so tebi, luby Božo, zo nam sad a zelenina tak
 derje stodzitej.

Beata Richterowa

To pak je spodziwana jabučina! Někotre wopacne
 plody su so tu do wobrazu dóstali. Namakaj
 wšitke pjec wopacnych družinow? Kotre to su?

Wuhödanje: slowka, krušwa, wišnja, janska jahodka, banana

Rys.: B. Richterowa

Serbski nabozny tydzen we Wukrančicach

**W Rownom woblekach Hanku Wojerow-
 sku serbsku drastu.**

**W zasarskej kuchni přihotowachu dźeći
 zelowy twaroh za wobjed.**

twaroh přihotowali. My smy samobelene
 bërny, zelowy twaroh a lany woli jediti.
 Běše to stódný wobjed! Na Njepilic stotoku
 je muzej. Jedyn muž je nam něšto powědati
 a stare ratarske graty pokazat. Za mnje
 běše to rjane, zajimawe a powučace. Bo-
 hužel brunica Rowno wohroza. To je jara
 zrudne. Snadź je za džešac lět hižo cyta
 wjes přec.
 Nabozny tydzen je rjany byt. Ja so
 organizatoram cyje wutrobne dźakuju.

Alina Gyermanec

Wot 4. do 8. zńjenca sym nabozny tydzen
 z knjezom fararjom Malinkom we Wukran-
 čicach dožiwiła. Cykownje běchmy 16
 dźeći a štyrjo dorosćen. Mjějachmy jara
 wulke wjeselo a rjane dožiwenja w tutym
 tydzenju. Najrjense dožiwenje běše wopyt
 w Rownom na Njepilic dworje.
 Stwórk hnydom po snědani smy do
 Sprjowow wotjeli. Tam smy sej cyrkej
 wobhladali. Wona bě cyje z drjewa.
 Po tym wopytačchmy Njepilic stotok.
 Na dworje su nas z chlebow a ze selu
 witali. Někotre holcy běchu serbsku drastu
 woblecene. Hanka protestowaše, dokelz
 njehčaše cokorowu wodu do wřosow mječ.
 Tohodla su jenož wodu wuziwali. Potom
 smy so fotografowali. Nastali su
 woprzdze rjane foto. Hanka, Katka,
 Lena a Sigrid su so předrasčili. My druzy
 smy zela šćipali a za wobjed zelowy

**Hanka, Sigrid, Katka a Lena w serbskich
 drastach**

Foto: S. Cuska

Hance Tarankowej w Starych Hajnicach k pječasym dźesaćinam

Lědma štó w ewangelskich Serbach znaje drje bibliju tak dokładnje kaž naša jubilarcka, kotraž 28. oktobra swoje 75. narodniny woswjeći. Při měsáčnych zeńdženjach serbskeho bibliskeho kruha na Michałskej farje w Budyšinje sym husćišo skladnosć měta, jeje nadrobne znajomosće Noweho a Stareho zakonja wobdźiwać. Z dźěcatstwa sem přewodzeštej ju dzeń wote dnja rańši kěrluš a čitanje Božeho słowa w swójbnej bibliji, a tutu tradiciju wona pozdžišo w swojej swójbje dale pěstowaše a čini to hač na dźensniši dzeń. Za swój rentnarski čas

Hanka Tarankowa Foto: B. Schulze

bě sej předewzała, cytu bibliju w serbskej rěči do kompjutera wotpisać – po sprócnym dźěle je tute hoberske dźělo móhla lěta zbožownje dokónčić. Je chcyła z tym čitarja biblije wuraznje skedźbnic tež na rjanosće ewangelskeje serbsčiny. Swoju serbsku maćerščinu – w přenich žiwjenskich lětach scyła jenož serbsce rěčeše, němsku rěč hakle w šuli nawukny – dže pře wšu měru lubuje. Rěči ju wědomje a čisće, znaje hišće wjele krasnych słowow a rěčnych wobrotow, kajkež so před lětdzesatkami we wjesnej serbsčiny wužiwach, kotrež pak dźensa někotremužkuli z nas bohužel scyła wjac znate njesu. Hdyž běše wot 1983 do 1998 w Budyskim Serbskim institucie přistajena jako pisarka, je swoje rěčne znajomosće njesebičnje do služby tehdy w institucie nastawaceho němsko-hornjoserbskeho słownika stajała. Syn Měrcin (nar. 1969) a dźowka Lubina (nar. 1971) staj serbsčinu doma w swójbje nawuknyłoj, wšako so w Budestecach, do kotrychž Stare Hajnicy slušaja, dawno hižo serbsčina w šuli njepodawa.

Hancyni žiwjenski puć wjedzeše ze šulow w Budestecach a Budyšinje a po třilětnym dźěle jako pisarka na medicinsku fachowu šulu w Zhorjelcu, hdžež kublaše so na chorobnu sotru, a k dalšemu kwalifikowanju jako OP-sotra srjedźneho schodženka na medicinsku akademiju w Drježdźanach. Jako tajka je potom hač do lěta 1969 w Budyskej wokresnej chorowni dźěłała. Swoju fachowu kompetencu na polu mediciny zasadzi tež čestnohamsce na dobro sobučłowjekow, njehc bě to we wobłuku Čerwjeneho křiža, njehc na dźěłoškitnych a medicinskih kubłanjach sobudźěłaćerjow Budyskeho Serbskeho instituta. Jako jeje tehdyša kolegina sym so stajnje dźiwała, z kajkej suwerenitu wona nam při tutych zarjadowanjach naročnu medicinsku problematiku bjezwuoznačne w serbskej rěči zblizeše.

Hač dodžensniša bydli jubilarcka w jich wot staršuju namrěty domčku w Starych Hajnicach. Jeje mać Frida rodž. Wićazec pochadžeše wottam. Nan, šewski mišter Pawoł Hajna, narodži so w Splósku, běše bratr w ewangelskich Serbach znateho a wobubowaneho braški Richarda Hajny. Hanka, jeničke dźěćo swojeju staršuju, při wšěm samalutka w swójbje wotrosć njetrjebaše, přetož w lěće 1943 při wza-

štaj jeje staršej syrotu Karla Halgascha jako hladanca.

Serbske tradicije, kotrež so w Hajnec swójbje hajachu, zawostajichu w Hance trajne slědy. Za swoju zlotu konfirmaciju da sej zešic swjedžensku drastu ewangelskich Serbow Budyskeho kraja, a dostojnje a z česćownosću ju nětko na kóždych serbskich kemšach a při wšelakich dalšich skladnosćach nosy. Hromadže z mandželskim Korlu – pochadźacym z Hunčeric pola Huski – wobdźěluje so na cyrkwin-skich a kubłanskich dnjach a na wulětach ze Serbskim busom. Lubuje serbsku bjesadu a towaršliwosć a předewšěm serbske kěrluš a ludowe spěwy. Prawidłownje móžemy w serbskim rozhlósu slyšeć jeje Slowo k dnjej. Před někotrymi lěty zorga-

nizowa na reformaciskim dnju zhromadźiznu Serbskeho ewangelskeho towarstwa w Budestecach. Pisa tež do Pomhaj Bóh, při tym zapletuju do swojich mysli stajnje tež wosobinske dopomnjenki.

Přewšo lubuje jubilarcka Božu stwórbu. Čini jej wulke wjesele, druhich z płodami abo kwětkami ze swojeje zahrady wobdaric. Tež ja sym směla husto tutu jeje darniwosć nazhonić. Lubuje swoju lužisku domiznu. Pućuje ze swójbnyimi a znatymi w krasnej přirodže a nabywa na tajke wašnje zaso nowych mocow za wšědny dzeń. Rady so tež ja na rjane pućowanje z njej po Budestečanskich a Zahorskich honach – hdžež swoje dźěćatstwo přežiwich – dopominam. Jara je lubowała swojeho psyčka Lefku, kiž bě hač do lońšeho lěta jeje swěrný přewodnik. Nětko wšak jej Lefka jara faluje ...

Z wulkej lubosću je Hanka swoju mać a swojeho nana w jeju poslednich zemskich lětach zastarała a hladała. Mać zemrě po sydom lětach chorotoža w lěće 1976, nan pječ lět pozdžišo. Při Pawoła Hajnowych 100. posmjertnych narodninach w lěće 2004 su Tarankocy ze serbskimi kemšemi w Budestecach a z dostojnej bjesadu na njeho lubje spominali. Připódlu prajene, běše Hancyni nan kmót mojeje sotry.

Sym dżakowna za mnohe dobre, druhdy tež kritiske rozmołwy, kotrež smój z Hanku při wšelakich skladnosćach wjedłoj. Sym dżakowna, zo wěm ju w w Starych Hajnicach w bliskosći swojich Zahorskich dźěćacych lět. Přeu jej na dalši puć žiwjenja z wutroby Boží škit a jeho žohnowanje.

Irena Šerakowa

Nowy pječat za Bukečansku wosadu

Bukečanska wosada je sej nowy pječat wudźelać dała. Zwobraznjeny naćisk je wot cyrkwin-skeho předstejićerstwa w Bukecach wobzamknjeny a wot krajnocyrkwin-skeho zarjada w Drježdźanach schwaleny. Tuchwilu so pječat zhotowi. Hdy jón započnemy wužiwać, njeje hišće cyle jasne, najskej pak z nowym cyrkwinym lětom abo z Nowym lětom 2009. Pječat pokazuje siluetu Bukečanskeje cyrkwineje wěže, kotraž z wyšiny daloko do kraja hlada. Ze swojim položěnjom je wšak cyrkej našeje wšy tež jeje němske mjeno Hochkirch spožiči. W linijach za wěžu spóznamy

symbol ryby. Z tym so pokazuje na stare Chrystusowe wuznaće. Zdobom spóznamy w tym siluetu Čornoboha, před kotrymž wšak Bukečansku cyrkwinu wěžu wuhladaš, hdyž ze sewjera hladaš. Wuznamny w stawiznach našeje wosady bě přeložk cyteje biblije do serbsčiny, při kotrymž skutkowaše Bukečanski farar Jan Wawer sobu. Tehodla smy tež w originalu dwurěčnej titulnej stronje přenjeno wudaća serbskeje biblije z lěta 1728 symbolisce do pječata při wzašli. Po bokomaj je mjeno našeje wosady w serbskej a němskej rěči napisane.

Thomas Haenchen, farar

Nowy wučer nabožiny

Ewangelsku nabožinu za šulerjow w 11. a 12. lětniku na Budyskim Serbskim gymnaziju podawa wot noweho šulskeho lěta farar Johannes Probst z Pětrskéje wosady w Budyšinjce. Farar Probst je teologiju tež w Praze studował a ma přez to přistup k serbsčinje. Wot lěta 2002 do kónca lětušeho šulskeho lěta je Serbski superintendent Malink na gymnaziju nabožinu podawał. Ewangelskich šulerjow 5. do 10. lětnika wuwučuje nabožina na pedagogowka Steffi Arltowa z Bukec. **jm**

Wo Serbach zhonili

Wot 18. do 21. septembra wotmě so w Budyšinjce partnerske zetkanje mjez Budyskej Pětrskéje wosady a wosady w nižosakskim Northeimje. Sobotu, 20. septembra, zaběrachu so wobdźelnicy ze serbskej tematiku. Po nutrnosci w Michalskej cyrkwi přednošowaše sup. Malink wo stawiznach a přitomnosći Serbow. Popołdnu wopyta skupina Serbski muzej, hdžež dožiwichu wustojnje wjedźenje k serbskim kulturnym stawiznam. **jm**

Blótowski cyrkwinski džen

Delnołužiske wosady swjećachu tudy nje-dželu, 14. septembra, swój Blótowski cyrkwinski džen. Na Božej službje předowaše Choćebuska wyša superintendentka Heilgard Asmus, ewangelij čitaše so tež w serbskej rěči. Žony a holcy z drastowych towarstw wobdźělchu so w serbskej kemšacej drasće. Farar Schütt z Dešna předstaji skupinu „Serbska namša“. **T.M.**

Čitanska nóc w Bukecach

Sobotu, 30. awgusta, zetkachu so paćerske džěci Bukečanskeje wosady ze swójimi staršimi k zhromadnemu zahajenju šulskeho lěta. Započalo je so popołdnu ze swaćinu a kopańcu w Pomorcach. Po pućowanju do Bukec su wšitcy hromadze wječerjeli a so potom do cyrkwy podali. Tam su čitansku nóc biblije dožiwili. Přez wjacore hodžiny su džěci džěle ze Stareho a Noweho zakonja slyšeli a sami čitali. Zahajenski tekst je so serbsce čitał. Čehodla so w Bukečanskim Božim domje serbsce čitaše, rozkładowaše wosadna kubtarka Steffi Arltowa, kotraž so lětsa na lěčnym ferialnym kursu serbsčiny wobdźěli a tež jako wučerka nabožiny na Serbskim gymnaziju skutkuje. Džěci z Witaj-skupiny smědžachu tamnym rozprawjeć, što su z biblije zrozumili. Atrakcija wječora bě přenocowanje w Božim domje, hdžež w křižowej chódbje cytu nóc swěčka swěćeše. Do spara kolebaše jich młodostna z rjanej hudźbu na fleće. Nazajtra rano su wšitcy zhromadnje swójbne kemše swjećeli. Z rjanymi njezapomnitými dožiwjenjemi podachu so džěci do noweho šulskeho lěta.

Hanarōža Šafratowa

Serbsko-nimska namša we Wětošowje

K styrnastemu razozu jo se nježelu, 14. septembra, na Dnju wótwrjonego pomnika swěšila serbsko-nimska namša we Wětošowskej Serbskej cerkwi. Namšu staj zaržatej serbski prjatkar na wuměńku Juro Frahnaw a Wětošowski farar na wuměńku Klaus Lischewsky. Na orgelach jo grała Susanne Droganojc. Mjazy tymi 48 serbskimi, pólskimi a nimskimi namšarjami stej bylejte teke Wětošowski šofta Axel Müller

a nimski kněz farar Eiselt. Nejdalšnu drogu jo měł Eero Balk z Helsinkow. Samo pólski burstakar Michał Kułyrowicz jo z dalokego Sopota a ze swójima gólešoma z Poznania pšišel na serbsku namšu. How jo pónzał Tomasz Majora z pólskim studentom z pólskego města Goleniowa, kótaregož jo do togo jano z interneta znał. Pó namšy su se namšarje zmakali na kafejpiše w Nimskej cerkwi. **Siegfried Malk**

Rozgrono wó historiskich tšojenjach pšed 20 lětami a planach za pšichod

Pši Serbskem bliže w Serbskem muzeju jo se 10. septembra něži 20 luži, namšarje a namšarki, fararje, tegdy wobzělone a nowe woblica, młode a starše, wó historiskich tšojenjach pšed 20 lětami rozgrnjało. Pó přednej serbskej namšy pó wěcej ako styrzasća lětach w Dešnje – iniciatorka jo była Dešanarka Christina Kliemowa, tegdy hyšci Jahnojc – jo se póđ kšywom ewangelskeje cerkwe załožyła Kupka serbska namša. Moderatorka zarědowanja, dlujkolětna muzeumowa kuratorka w měsće, a jeje kolega Werner Měškank stej tegdy gromaže štej k wušemu promštoju Reinhardtoju Richteroju. Wón jo był wótwrjony za eksperiment zawježenja serbskich namšow, dokulaž ga jo znał ako něgajšny Dešanarki farar serbske duše, kenž su měli požedanje za serbskim bibliskim słowom w maminej rěči. Jo to był pšedpšewrotowy cas, w kótaremž jo se zgromažilo wjele bazisodemokratickich kupkow póđ kšywom cerkwe. Stakim jo se z Kupku serbska namša, kenž statkujo až do žinsajšnego ako kupka se dobrowólnje angažerujucych luži, zachopił w lěše 1988 proces demokratizěrowanja w Dolnej Łužicy. Namšarka kněni Reinškowa jo dožywała serb-

ske słowo w cerkwi za ten cas ako něčo namdušu wósebnego a jeje wócy stej se pši wulicowanju blyščitej. Pó casu jo se rozšyrjowało bibliske słowo w serbskej rěcy pó serbskich jsach, w casniku, rozgłosu a pratyji, tak až žinsa serbske cytane abo spiwane słowo cesceje teke na nimskich namšach zaznějo. Liturgija jo nastala, na perikopach se žěła. A wjelice spiwarske „Duchowne kjarliže“ su wujšli toni z pomocu wjele angažerowanych luži we wobyma lužycama ako pioněrski statk w serbskem ewangelskem pismojstwe. Mjaztym teke mały zešywk žišećych cerkwinych spiwanjow pšedlažy, kenž jo nastal z pódpěru SET. Mysliło jo se na toš tom pšijaznem wjacoru w serbskej rěcy teke do pšichoda. Tak by derje bylo, gaby cerkwina pšitoga w žišećem casopisu Płomje nastala, se póksacowało z familijowemu namšu a se pšewjadła namša za serbskich wuknikow na zachopjenku šulskeho lěta. Žycona jo była teke žišeća biblia w serbskej rěcy. 26. septembra jo se potom w měsćańskej Grodowej cerkwi pšewjadło oficialne wopomnjeńske zarědowanje z pšednoskoma, filmom a muziku. **Christiana Piniekowa**

Rozgrono pó Serbskem bliže w Chósebuskem Serbskem muzeju (wótlěwa): Christina Kliemowa, dr. Christiana Piniekowa, dr. Madlena Norbergowa, Luiza Reinškowa, Bernd Pittkunings, Werner Měškank, Martina Nowakojc a farar n.w. Dieter Schütt

Wosadny swjedžen we Wuježku

Sprjewjenjo w serbskej drasće Budyskeho kraja zaspěwachu a zahudźichu.

Sobotu, 30. awgusta, bě Serbske ewangelske towarstwo zaso na wosadny swjedžen na Dejkec statok we Wuježku pola Bukec přeprošyło. Najprjedy pak zetka so na sydom swójbow z 20 džěćimi we Łusku pola Wósporka, zo bychu wottam zhromadnje do Wuježka pućowali. Dónđzechmy sej najprjedy na Čornjowske hrodzišćo. Tam powědaše nam Marko Grojlich wo stawiznach Łuska a wo swójbje von Bressler, kotraž wobsedžeše Łušćanske ryčerkubło a kotrejež swójbni su na Čornjowskim hrodzišću pochowani. Při bliskim haće při Kotečanskej wodze dachmy sej kofej a tykanc, kotryž běchu swójby sobu přinjesli, stóžec. Džěći njedachu sej rěčeć a chcychu so w haće kupać. Wjedro však bě rjane a woda ćopla. Tuž mějachu džěći swoje wjesele. Wobhladachmy sej hišće Łušćanske hrodzišćo, kotrež leži pódla

Čornjowskeho. Tam horjeka běchu sej von Bresslerecy romantisku ruinu natwarili dali. Hdyž běchmy z lěsa wušli, steještej při puću konjacej zaprahaj, kotrejež chcyštej nas do Wuježka dowjezc. Džěći njedachu so dołho prosyc, zalězechu na wozaj a wjesoła bobrija jědžeše přez Rodecy, Pomorcy a Bukecy do Wuježka.

Na Dejkec statoku běchu hižo Wuječ-čenjo, Bukečenjo a druzi zhromadzeni a na nas čakachu. Zdypkom w pječich započachu so kemše, kotrež swjećeše Serbski superintendent Jan Malink. Na lětušim nabožnym tydženju we Wukrančicach běchu džěći wulkej wobrazaj na płachće molowali, kotrež daštej zakład za přėdowanje. Na jednym wobrazu předstajichu so nam swójbni Abrahama a na tamnym wažne bibliske hory Sinai, Morija, Ararat a Golgatha. Po kemšach zaspěwa nam skupina Sprjewjan pod nawodom Tomasza Naw-

ki serbske spěwy. Skupina, kotraž hižo 29 lět wobsteji, zahori připoslucharjow z třištěwórchodžinskim programom. Přizamkny so bjesada. Swójby z Wuježka, Bukec a Komorowa pola Rakec běchu so wo dobru jědž postarali. Sedzachmy za rjenje připhotowanymi blidami, a při towaršliwej bjesadze so čas chětre miny.

Běše to zaso rjany wosadny swjedžen, na kotrymž mějachmy wšitycy swoje wjesele. Džakować chcemy so wosebje swójbomaj Dejkec a Simonec. Swójba Krygarjec z Wuježka pak měješe cylu organizaciju na starosci a je z wjele angažementom wšitko rjenje připhotowała. Za to so jej wutrobnje džakujemy. Wšitycy so hižo wjeselimy na swójbne pućowanje a swjedžen klětu na Dejkec statoku we Wuježku. **Měrcin Wirth**

Zabawa při pućowanju we Łusku

Foće: M. Krygar

Zajimawy zarys serbskich Božich službow

Před krótkim je Smělnjanski farar dr. Jens Buliš, kotryž zastaruje tež wosadze w Póckowach a Zemicach-Tumicach, spisal wobšěrne wědomostne pojednanje pod napisom „Die evangelischen sorbischen Gottesdienste in der Oberlausitz“. Publikowany je tekst w knize, kotraž wobsahuje wšelake studije k cyrkwinskim stawiznam a stawiznam pobožnosće w srjedźnej Němskej. Kniha pod titulom „Zur Kirche gehört mehr als ein Kruzifix“ je so lětsa w Lipšćanskim ewangelskim nakładnistwje wudała.

Jako přihot na swój nastawk je awtor we wšelakich archiwach intensiwnje slědžil. Na zakładze mnohich, hač dotal njezewjenzonych žórłow prezentuje w tutym zarysu k přěnjemu razej cytkowny wobraz wo stawiznach a charakterje ewangelskich kemšow w serbskej Hornjej Łužicy wot reformacije hač na džensniši džen. W slědowacym podawam někotre jeho spóznaća: W 16. a 17. lětsotku prócowaše so ewangelska cyrkej wo duchowne zastaranje Serbow w jich maćeršćinje a džiwaše tež na posrědkowanje serbskeje rěče

w tehdy nastawacych šulach. Spočatk 18. lětsotka mějachu duchowni za swjećenje kemšow serbske spěwarske a serbsku agendu k dispoziciji. W běhu 19. lětsotka sta so potom čujomna změna. W mnohich serbskich wosadach zawjedzechu so počas tež kemše w němskej rěči, štož dowjedze w konsekwency k poněčimnemu wróćostóčenju serbskich Božich službow. W poslednim kapitlu swojeho pojednanja předstaja awtor situaciju wot 20. lětsotka sem. Běše-li w prjedawšimaj lětsotkomaj wukmanjenje přichodnych serbskich bohospowcow w serbskim přėdowanju naležnosć Lipšćanskeho přėdarskeho towarstwa, tak přewza tutón nadawk w poslednich lětdzesatkach 19. lětsotka tak mjenowany Serbski homiletiski seminar. Wón wobsteješe hač do časa nacionalsocializma. Po wójnje wožiwi so pod fararjom Gerhardom Wirthom seminar hišće jónu mjaz 1958 a 1960. Wostróznjace však su ličby wo serbskich kemšach po skónčenju wójny: W lěće 1948 swjećeše 17 fararjow w 23 wosadach serbske kem-

še, 1958 bě jich 14 fararjow w 20 wosadach. 1968 pomjenši so ličba fararjow na 12 w 17 wosadach, a 1984 wotměwachu hišće tři fararjo serbske kemše. Džensa je Jan Malink, Serbski superintendent, jenički, kotryž hišće samostatnje serbske kemše dzerži. Dalši farar, kiž je tohorunja serbskeje rěče mócný, skutkuje zwonka serbskorěčneho teritorija.

Jensa Bulišowu zarys je z mnohimi přispomnjenjemi pod smužku a z dwěmaj dodawkomaj, cyrkwinskej wizitaciji w Hodžiju w lětomaj 1579 a 1617 nastupacymaj, wudospołnjeny. Tute přispomnjenja posrědkuja čitarkej wjele dalších zajimawych faktow. Škoda však je, zo njejsu někotre podaća w serbskej rěči prawopisnje cyle korektna.

Na polu cyrkwinskich stawiznow, tež serbskich, je awtor hižo tójšto slědžil a publikował. Tuchwilu připhotuje nastawk wo Hodžijskim fararju Wjactawje Warichiusu, kotryž je 1595 wudał přěnu hornjoserbsku knihu w čišću – přėložk Lutheroweho katechizma. Budžemy džakowni za kóžde dalše wozjewjenje, kotrež nam naše bohate kulturne stawizny spřitomnja a wotkrywa.

Irena Šėrakowa

Ze Serbskim busom do kraja Głomačanow

Běchmy wšitcy poľni wočakowanja, hdyž so njeźzeli, 14. septembra, rano při rjanym nazymskim wjedrje zetkachmy, zo bychmy my, ewangelscy Serbja ze wšelakich wosadow a někotři katolscy hosćo, do kraja našich bywšich słowjanskich přiwuznych wotjěli. Cíl běše domizna starych Głomačanow. Hižo hdyž po awtodróze hač do Wilsdruffa jěždzechmy, rozjasni nam Handrij Wirth, hdže běchu před wjac hač tysac lětami pralěsy a mjeńše wobydleně přestřenje. Po krotkej jězbje po městačku Wilsdruff, hdžež pohladachmy tež na awtodróhowu cyrkej, džěše dale do Burkhardswaldy pola Mišna. Tam swjećachmy w něhdy-

šej putniskej cyrkwi serbske kemše ze superintendentom Malinkom. Wón předo- waše wo napominanju japoštoła Pawoła, zo dyrbja so křescánske cyrkwe zblížić a přećelnišo ze sobu wobchadžeć, nic druhich ranić a sudzić abo samo morić, kaž so to Janej Husej sta. Słyšachmy tež, zo naro- dži so 1860 w Burkhardswaldze pola Pirny kěrlušer Jan Waltar. Zhoniwši při studiju teologije, zo serbskich fararjow trjebaja, přizjewi so pola fararja Imiša w Hodźiju, nawukny serbsčinu a bu farar w Njeswaćdle. Spěwachmy jeho serbskej kěrlušej „Do jenh' Boha wěrimy“ a „Wulki Božo“. Ka- tolska restawratorka rozjasni nam lětstotki

cyrkej, twarjenu w nam njezwučenej won- kownej formje. Jězba wjedžeše nas dale do krajiny blisko wsy Hof, wokrjes Oschatz, z bywšim a w lěće 926 dospołnje zničeny 4,5 ha wulkim kralowskim hrodzišćom Gana, hdžež běchu tehdom wšěch doros- cěnych morili a džěci do njewólnistwa wotwjedli. Handrij Wirth pokaza nam foto, kiž su w nowšim času z powětra foto- grafowali a přez kotrež su tam pod pjeršču powostanki hrodzišća zwěsćili. W bliskosci běštej hišće dalšej hrodzišći, jedne z mje- nom Liubusa, wo kotrymž dołho myslachu, zo leži schowane w bahnach blisko Delnjo- ľužiskeho města Łukowa. Naposledk pi- jachmy kofej a spěwachmy naše rjane lu- dowe spěwy w Delnim Głomaču při Łobju, kotrež je tuchwilu jenož 71 cm hłuboke.

Wulětnikarjo před hrodom w Sliniču (Schleinitz) Foto: M. Wirth

stary woltar z pė- skowca a klětku z drjewa.

W Sliniču (Schlei- nitz) pokaza nam muzejownik jedyn z najkrasnišich hro- dowych ansamblov Sakskeje a w muzeju stare mašiny k šiću a płokanju, kowar- nju a druhe. Po tym w hrodze wobjedow- achmy.

Dale jěždzechmy do Głomača (Lom- matzsch), hdžež wobhladachmy sebi

Podłu Łobja wjedžeše naš dompuć. Wi- džachmy wjesku „Karpfenschänke“, powo- stanki klóštra „K swjatemu křižej“, wšelake mjeńše hrody, Mišno z Albrechtowym hro- dom a domom, tež nowy móst za dróhu a železnicu w twarje. Bórze móžachmy na awtodróhu wotbočić a wjesele spěwajo wróćichmy so do Budyšina. Džakujemy so wosebje Handrijej Wirthej, kiž je nam cyły dzeń telko wědy posrědkował a nas wšu- dze zwonka busa fotografował. Wobrazy wón potom na zymskim kubłanskim dnju pokaza.

Džakowano Bohu je so cyły dzeń derje poradžil. **Waltraud Trólčowa**

Pola Poľobskich Słowjanow

Džensniša Němska zwjazkowa republika běše do založenja němskeho mócnarstwa w lěće 919 po Chrystusu hač do rěkow Solawy a Łobja do zapada słowjanske wobsydlena. Hdys a hdys so tež z aktual- nych přičin wo tym rozprawja, tak na při- kład, hdyž namakachu archeologojo wóndano hrodzišćo Głomačanow blisko Oschatza. Ale tež druhdže Słowjenjo hišće zapadnje Łobja sydlichu. Najdlěje je so poľobskie słowjanstwo najskeje w krajiny džeržało, kotruž Němcy „Hannoversches Wendland“ mjenuja. Aktualnje najbóle znata je tuta krajina přez kónčne sklado- wanje atomarnych wotpadkow w sólnych podkoptkach blisko města Gorleben a z tym zwjazane protestne hibanja.

Před něšto časom w Serbskich Nowi- nach wozjewjena rozprawa wo wopyće za- jimcow za słowjanske stawizny z domizny Drjewjanow (němsce „Drawehnopol- ben“) w Serbskim muzeju w Choćebuzu wubudži zajim, sebi skladnostnje do tute- ho „Wendlanda“ wulećeć.

Wosebitosć tuteje krajiny (němsce tež „Drawehn“ mjenowana) je, zo namakaja so tam we wulkej ličbje jako kulowcy twa- rjene wsy. Přewažnje z hlíny natwarjene

domy maja swojoraznu tykowanu archi- tekturu. Za přěni wopyt poruča so jako muzej kulowcow wutwarjene sydlišćo Lü- beln blisko města Lüchow. W tutym muze- ju zhoniš, zo so pola Drjewjanow cyłe bur- ske statoki pod jednej zhromadnej třěchu zaměstnjachu, to rěka, bróžnja, hródž, chlěwy, synowa łubja atd. běchu w tak mjenowanym halowym domskim w bjez- posrědnym susodstweje z bydlenjom burskeje swójby a čeledže. Pokazuje so najwšelakoriša starožitna nadoba. Zajima- we je, zo so Drjewjenjo a hač do 20. lětstot- ka tež jich potomnicy podobnje ľužiskim Serbam hłownje z plahowanjom lena a z tkalcowstwa žiwjachu. We wosebitym twarjenju wustajeja so džěłanske a swje- dženske drasty Drjewjanow. Wopyt tuteje wustajejny móže so jenož poručić. Dale posrědkuja so w muzeju tež informacije wo rěči Drjewjanow. Bohužel je so drje- wjanščina před někak 250 lětami dospoł- nje zhubila. Ale džakowano wuchowanym pismam w drjewjanščinje běše móžno tutu rěč wědomostnje zrekonstruować. Za do- pomnjenku z napismom w drjewjanščinje pak sym so podarmo prašať. Je pak móžno słušať na zwukowu konserwu w drje-

Muzej w Lübelnje

Foto: A. Zoba

wjanščinje. Muski hłós modli so Wótčenaš, za naše wuši nic na přěni sluch k zrozum- njenju. Zajimawe, ale tež struchće to dožiwjenje, dopominajo na nětčiše rěčne položenje w ródnej ľužicy. Na druhej stro- nje znazornja to serbskemu wopytowarjej tež aktualnosć namoľwy Jana Kiliana „Serbja, zachowajće swěru svojich wótcow rěč a wěru“. To samo hižo je dobra přičina za poručenje wopyta tuteho muzeja. **Arnd Zoba**

Po 60 letech – wopyt w Uralu

Bě to hižo přeco moje tajne přeće, sej hišće raz tam doječ, hdžež smy tysacy młodych muži drje najćeši čas swojeho žiwjenja přežiwili, wójnsku jatbu. Běchmy Druhu swětowu wójnu přežiwili, mnozy z nas pak swoju domiznu wjac njewuhladachu.

Moja jězba na městna zaštosće měješe wězo swoju předstawiznu. Loni přebywaše pola mojeje džowki přez tři měsacy ruska holca, sprosředkowana přez organizaciju w Podstupimje. Jako dobru šulerku běchu ju wuzwolili, w Němskej swoje znajomosće němčiny wudospoľnić. Chodžeše na gymnazij do Lubija. Holca Culnara bě 17 lět stara, jara wotewrjena a pomocliwa. Do swójby so kaž džowka zažiwí.

Holca pochadžeše ze wsy, něhdže 180 kilometrow zdaleneje wot wulkoměsta Ufa z dwěmaj milionomaj wobydlerjow. Po wjacorych přeprošenjach so rozsudzichmy sej tam doječ. Běch Culnarje list sobu dať z krótkej stawiznu swojeje wójnskej jatby. Lokalna nowina bě jón wotčišćała. Na to dóstach někak džesać listow, tež z městnosćow mojeje jatby. Tak so lětsa tři – moja džowka Margit z mandželskim a ja – na jězbu hotowachmy.

Wizum a lětanske tikety wobstara nam knjeni Bār w Kamjencu, Němka z Ruskej, kiž so z ruskimi wobstajnosćemi wuznawa. Jeje mały pućowanski běrow a wobchod z ruskimi tworami florěrujetaj.

6. awgusta so naša jězba započá. Z Berlina-Schönefelda dolećachmy sej do Moskwy. Tam přelězechmy do lětaďta do Magnitogorska. Njetrjebachmy žadyn strach před přestarjenymi lětaďtami měć. Airbus a Boeing 737 nas wěsće wjezeštej. Witanje při lětanisću běštaj Andrej a Anna organizowaloj. Tež televizijny team hižo čakaše. Džowce Margit přepodachu čerwjenu róžu. Andreja a Annu běch loni skrótka w Berlinje zeznať. Bydlachmy pola njeju dwaj dněj, štož bě jara přijomne. Anna bě za přichodny dzeń mały bus z televiznikami a dwěmaj historikarkomaj wobstarała. Chcych wšak rady poslednje lěhwo, w kotrymž běch přebywał, wopytać. Bě to lacaret za wójnskich jatych. Wjac hač 2 000 Němcow a Madžarow je tam zem-

Kurt Latka z džowku, spominajo na pohrjebnisću za wójnskich jatych pola Magnitki

řelo a wotpočuje nětko w stepje južneho Urala. Historikarce so wuznawaštej. Bě to jara koľsata jězba. Madžarajo běchu mjeztym pohrjebnisću z plotom wobhrodžili a křiž nastajili. Tu wotpočiwa tež nan našeho nětčišeho susoda Nyčki, kiž je 1947 zemřel.

Město Magnitogorsk je hakle 80 lět stare. 1928 je wosrjedz stepy natwarichu. Młodzi komunisća ze wšeho swěta při tym pomhachu. Tež Erich Honecker bě tehdy pódla. Krótko před jeho wotstupom jeho hišće na čestneho měšćana pomjenowachu. Rěka Ural dodawa trěbnu wodu za wulki metalurgiski kombinat. Tehdy ležeše ruda před chěžu, džensa dowožuja ju z Kazachstana. Rěka je tež mjeza mjez Europu a Aziskej.

Naša přichodna etapa bě Magnitka. Tam běch tři lěta w lěhwe byť. Hač do Slato-Ust, wokrjesneho města w horinach Urala, jědzechmy šěsć hodžin z prastarym Ikarusom. Motor ščerčeše, durje so prawje njezačinjachu, ale naposledk dojedzechmy. Galina a jeje muž nas wotewzaštaj. Do Magnitki bě jenož hišće 15 kilometrow. Galina běše mi do teho list napisala. W nim steješe, zo je jej naš němski lěhwo-wy lékař 1947, jako bě na smjerc na běžeńcu schoriła, žiwjenje wuchowať. Džensa je wona 61 lět stara. 32 lět staj wona a mandželski w uranowym hórnistwje w Kazach-

stanje džětaľoj. Nětko staj sej w domiznje rjany dom natwariloj a nas pře wšu měru wutrobnje pohosćiloj. Wužichmy skladnosć, moje „džělowe městna“ wopytać. Tež pohrjebnisću, hdžež smědžachmy jenož w nocy čěla chować, smy namakali. Po 60 letech je so wjele změnilo a je lědma hišće spóznać.

Za našu poslednju etapu won na wjes mějachmy hišće pječ dnjow. Wot Slato-Ust jědzechmy šěsć hodžin z čahom do Ufa, nimo předhorinow Urala. Měšany lěs z brězow, chójnow, larikow a šmrěkow skići w lěću rjany napohlad. Doľha kruta zyma pak je tu strašna. Naš ze spanskich wozow wobstajacy čah jědžeše z wobwodneho města Čeljabinsk do Odessy při Čornym morju. Poľštwórta dnja železniskeje jězby we wuskim wotdžělu Rusojo spokojnje znjesu.

W Ufa witaštaj nas Culnara a jeje nan. Pola čety nas z wulkotnej wječerju pohosćichu. 180 kilometrow jězby mějachmy hišće před sobu. Sprócni skónčnje rano w 3 hodž. dojedzechmy.

Hdže běchmy sej tu dojěli? Běchmy we wsy z třomi pućemi, k woběmaj bokomaj domy a za kóždym domom póľko, zwosadzane z běrnami, řepu a zeleninu. Po wjesnym puću chodžachu husy, kački a kokoše. Kóždy dom měješe hišće obligatnu kruwu. Po kruwy přijěcha kóždy ranje w sedmich pastyr na konju a čěri je něhdže sydom do wosom kilometrow na pastwu. Wječor je zaso domoj pričěri. Kóždy kruwa znaje swoje doma. Widžachmy daloki kraj a metry hluboku čornu zemju, kaž my ju scyla njeznajemy. Ke kooperatiwje slušeja štyri wsy z wjac hač 6 000 hektarami. Bohužel je technika zestarjena. Samo někotre mašiny z kombinata „Postup“ w Džěžnikach tam mějachu. Zeznachmy pilnych, přecelnych a stajnje spokojnych ludži. Jim budž džak!

Wot Ufa dolećachmy sej bjez problemow přez Königsberg do Berlina. Poľni zaćišćow so domoj do Łužicy wróćichmy.

Kurt Latka

Wopyt na něhdyšim pohrjebnisću za wójnskich jatych pola Magnitogorska. Tu je wjac hač 2 000 Madžarow a Němcow pochowaných. Křiž a plót njedawno Madžarajo natwarichu.

Powěsće

Klukš/Chwaćicy. Chór a orchester Serbskeho ludowego ansambla pod nawodom dirigenta Karstena Sprengera wuhotowašej 30. awgusta w Klukšanskej a 31. awgusta w Chwaćanskej cyrkwi duchowny koncert. Zaklinčachu twórbu Wałdy, Kocora, Nagela, Telemanna a druhich.

Budyšin. Spočatk septembra započachu so wobnowjenske džěta na wosadnym domje Pětriskej wosady na Hornčerskej hasy. W běhu jedneho lěta ma so dom za něhdže jedyn milion eurow dospołnje wobnowić. Potom budže wón z modernym srjedzišćom za wšě sparty wosadneho džěta. Dom je Serbam derje znaty, w jeho žurli wotměwachu so přez lětdžesatki serbske kubłanske dny.

Drježdźany. Pječ nowych fararkow a sydom nowych fararjow nastupi spočatk septembra swoju službu we wosadach sakskej krajnej cyrkwy. Dohromady skutkuje tuchwilu w sakskej krajnej cyrkwi 145 fararkow a 553 fararjow we 800 wosadach a w nadwosadnej službě.

Budyšin. Trjaceći žonow a muži zhromadzi so njedźelu, 7. septembra, na tudyšim židowskim kěrchowje a modleše so za njebohich kadiš. Budyski lékař Hans-Eberhard Kaulfürst spominanje nawjedowaše, kantor Michal Foršt ze židowskeje wosady w Liberecu zanjesa hebrejsce liturgiske spěwy. Wot lěta 1990 so modljenje kadiša w Budyšinje wotměwa.

Serbin. Njedźelu, 28. septembra, woswjećichu w texaskim Serbinje 20. Wendish Fest. Jako wuhotowarjow popołdnišeho kulturneho programa na swjedźenišću pod hołym njebjom běchu sej potomnicy serbskich wupućowarjow přeprysyli dujersku kapału z Rakec. Hižo před pjeć lětami běchu někotři z hudźbnikow sobu na serbskim swjedženju w Serbinje, přewo-džejo tehdy rejomansku skupinu z Čiska. Lětsa

wuhotowachu sedmjo Rakečanscy dujerjo swjedźenski program sami.

Malešecy. Malešanska wosada chce so w přichodnych lětach postarać wo wobnowjenje swjich zwonow a jich podstawa. Tuchwilny staw je jara hubjeny, tak zo hrozja pobrachowaceje wěstoty dla samo zakaz dalšeho zwonjenja. Pod nawodom Malešana Erika Wilde je so załožiła mała iniciatiwna skupina, kiž chce wobnowjenje spěchować. W lěće 2013 budže cyrkwinna wěža 100 lět a w lěće 2016 cyrkej 300 lět stara. K jubilejomaj mělo zwonjenje wobnowjene być.

Dary

W awguscje je so dariło 20 eurow za Pomhaj Bóh. Bóh žohnuj dar a darićela.

Spominamy

Před 200 lětami, 23. oktobra 1808, narodzi so farar **Kito Pank** do serbskeje burskeje swjobjy w delnjolužiskim Dešnje. Wón wotrošće jako jeničke džěćo swojemu staršej, wopyta gymnazij w Choćebuzu a studowaše teologiju w Berlinje. Stužeše dwěmaj serbskimaj wosadomaj: 1837–1852 bě farar w Lutolu a 1852–1886 w ródny Dešnje. Lutolska wosada bě tehdy hižo chětro naněmčena, Dešnjanska hišće cyle serbska. 1886 poda so na wuměnk a přesydl so do Choćebuzy, hdžež 1895 zemře. Kito Pank bě z lěta 1837 woženjeny ze Selmu Bär, džowku magistratskeho zastojnika w Zhorjelcu. Po jeje smjerći so druhi raz wozeni. Z jeho sydom džěći je najznaćiši Oskar Pank, jako farar w Berlinje spowědny wótc Bismarcka, pozdžišo superintendent w Lipsku. Dalši syn, Juro Pank, padny jako student teologije we wójnje 1871. Hišće jako farar w Lutolu załoži Kito Pank hromadže z krajnym radzićelom von Werdeckom 1850 serbske towarstwo za Delnju Łužicu. Jako farar w Dešnje přewza nazymu 1852 redaktorstwo nowiny Bramborski Serbski Casnik, kotraž bě w nalěću tuteho lěta zastala wuchadžeć. Hač do kónca lěta 1863 wukonješe pod čěžkimi poměrmi redaktorstwo. Abonentow, dopisowarjow a podpěrarjow bě mało. Redaktor serbskeje nowiny być, rěka „žětaj, pytaj, zběraj, gótuj, piš a pšijnas sam, což móžoš a což wěš“, so raz zjawnje wuskorži. Nimo nowinskeho džěla přeloži wjacore nabožne spisy do delnjoserbsčiny a bě sobustaw komisije za wudaće nowych spěwarskich 1882. 1880 słušeše k sobu-załožerjam Mašicy Serbskeje. Wo swjich wopyće pola fararja Panka w lěće 1862 rozprawaše Korla Awgust Fiedler: „Rady hišće spominam na rjane hodžiny, w kotrychž swoje wótčinske čuće, so wo lubdrohim serbstwje a jeho dalšim zbožu rozmołwjeć, radosćiwje wuměnjachmoj, a njezabudu džen, jako tuteho praweho a swěrneho serbskeho wótca tež wot wobliča pónach!“ T.M.

Přeprašujemy

- 05.10. 20. njedźela po swjatej Trojicy**
10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěći (sup. Malink)
- 08.10. srjeda**
14.00 wosadne popołdne pola Kowarjec we Wuježku pola Wósporka (sup. Malink)
- 12.10. 21. njedźela po swjatej Trojicy**
12.00 nutrnošć w serbskim rozhłosu (farar dr. Buliš)
14.00 kemše w Njeswaćidle z wosadnym popołdnjom (sup. Malink)
- 28.10. wutora**
19.30 bibliski kruh w Budyšinje na Michałskej farje
- 31.10. reformaciski swjedžen**
12.00 nutrnošć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
14.00 hłowna zhromadźizna Serbskeho ewangelskeho towarstwa we Łazu
- 02.11. 24. njedźela po swjatej Trojicy**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěći (sup. Malink)
14.00 delnjoserbske kemše w Dešnje z poswjećenjom pomnika za fararja Kita Panka
- 08.11. sobota**
14.30 wosadne popołdne w Bukecach (sup. Malink)
- 09.11. dopředposlednja njedźela cyrkwinkeho lěta**
09.30 dwurěčne kermušne kemše z Božim wotkazanjom w Rakecach (sup. Malink)
12.00 nutrnošć w serbskim rozhłosu (farar dr. Buliš)

Pomhaj Bóh
časopis ewongelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelaj: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 0 35 91/60 07 11, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)

Čiše: MAXROI Graphics GmbH, Zhorjelic
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza mjesačne. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dostawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaći 8 eurow.